

סעודה שלישית – סעודת רעוא דרעוין
פרשת בחוקותי – תשע"ט

בסעודת שלישית סעודת רעוא דרעוין, דיבר מהר"י נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד.

פתח ואמר מהר"י נ"י, השבוע קראנו בתורה פרשת בחקותי שיש בה את התוכחה, ואיתא בגמרא (מגילה לא:) אשר עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים (היינו שבסדר ויקרא) קודם עצרת (שהוא חג השבועות), ושבמשנה תורה שבפרשת כי תבא קודם ראש השנה, כי עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן ובעצרת נידונין על פירות האילן, והענין הוא כדי שתכלה השנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה.

וצריך להבין מהו ענין התוכחה? ולמה צריך להקדים הקללה לברכה? ומהו הענין של תכלה שנה וקללותיה וכו'?

ונקדים לזה דברי רש"י הקדוש על הפסוק הראשון "אם בחקותי תלכי" יכול זה קיום המצות, כשהוא אומר "ואת מצותי תשמרו" הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים "אם בחקתי תלכו"? שתהיו עמלים בתורה!

מה זה 'עמל'?

אומרת הגמרא (סנהדרין צט:) כל אדם לעמל נברא, שנאמר (איוב ה, ז) "כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד", איני יודע אם לעמל פֶּה נברא? אם לעמל מלאכה נברא? כשהוא אומר (משלי טז, כו) "כִּי אָכַף עָלָיו פִּיהוּ" הוי אומר לעמל פה נברא. שישתמש עם פיו לעמול בתורה להרבות בתורה בפיו דייקא, שזה ממש ה"סדר דרך הלימוד" של רבינו ז"ל, שהעיקר הוא להשתמש בַּפֶּה. כי יש כאלו אומרים שעמל

התורה הוא דווקא לעשות עם האצבע כמו למדן, אבל מדברי הגמרא רואים שהעיקר הוא לומר הרבה דיבורי התורה הקדושה שזהו ׳עמל פה׳. ודייקא על ידי שיש להאדם את ה׳סדר דרך הלימוד׳ הזה, אזי יזכה לחטוף הרבה הרבה סגולות נצחיות.

כי אדם אפילו שיש לו פרנסה דהיינו שאין לו הזדמנות לישב כל היום בבית המדרש ובכולל, (אשר דרך אגב גם בכולל צריכים סייעתא דשמיא שיזכה האדם באמת ללמוד ולא לבטל את הזמן, כי בכולל יכול להיות שהאדם רק יסתובב ולהיות עסוק בפלפון ובשתיית קפה, ולבטל את זמנו היקר בְּמָקוֹם ללמוד.) וכן אחד שעובד בחנות, ולוקח עמו כְּמוֹ שַׁקִּית רוּחָנִי לַאֲרוּחַת צָהֳרַיִם, היינו שקית רוחני מלאה עם ספרים, וגונב מזמנו הפנוי שיעורי תורה, הוא לומד הרבה יותר מהאברך כולל הזה. וכמרגלא בפומיה דמוהרא״ש שהיה אומר תמיד אשר תלמידיו היקרים שלמדו אצלו היו לומדים אחרי חתונתם אצל עסק העבודה שלהם, הרבה יותר מאשר אברך כולל היושב כל היום בכולל היה לומד, כמו שאמרנו לעיל שהאברך כולל שאין לו את הלימודים של רביז״ל יכול להיות שסתם מסתובב בבית המדרש אנה ואנה ושותה קפה, ועסוק עם הטלפון וכו׳, אבל התלמיד ׳היכל הקודש׳ הזה לוקח עמו להיכן שהולך לעבוד, תיק עם ספרים שהוא ארוחת צהריים רוחני שלו, והוא ממלא את היום שלו עם אכילה רוחניות, הוא לוקח עמו ׳חומש׳ ׳תהלים׳ ׳משניות׳ בכל מקום בואו, ויש לו מה לעשות עם הזמן שלו, פה הוא תופס כמה קפיטליך תהלים, ופה כמה פרקים משניות, ופסוקי חומש וכו׳ וכו׳ ונעשה מלא וגדוש עם תורה הקדושה.

כי כשאדם מרגיל את עצמו ללמוד בסדר דרך הלימוד של רביז״ל אף על פי שבהתחלה זה קשה מאד להרגיל את עצמו בלימוד, כי בהתחלה לא מרגישים את הטעם המתוק של התורה הקדושה, אבל הרגע שמתחילים להרגיל את עצמו בזה, מתחילים להרגיש את נעימות ומתיקות התורה, כי יֵשׁ נְעִימוּת בַּתּוֹרָה, וכמו שכתוב (שִׁיר - הַשִּׁירִים ד): ״דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ״ וְזֶהוּ הָעִקָּר, לְזָכוֹת לְהַרְגִּישׁ הַנְּעִימוּת בַּתּוֹרָה, וְאַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהַרְגִּישׁ נְעִימוּת הַתּוֹרָה; (עיין לקוטי מוהר״ן חלק א׳ סימן ד׳, וסימן עא תניינא) אבל מקודם לפני שהאדם זוכה להגיע לזה להרגיש את המתיקות שבתורה אינו מרגיש שום מתיקות כלל, אלא בדיוק הפוך זה לו לעמל גדול, כל פסוק וכו׳ בא לו בעמל רב. ולכן זה נקרא ׳בחקותי׳ בלשון ״חק״ כי ׳חק׳ זה מצוה בלי טעם, ואף על פי שאיני מבין ואיני מרגיש את הטעם הנפלא של התורה הקדושה אני ממשיך לעמול בתורה אפילו בלי טעם, וזה ממש הסדר דרך הלימוד של רבינו ז״ל, שהזהיר ללמוד בדרך זה כמבואר בדבריו הקדושים שיחות הר״ן (סימן ע״ו) שהאדם ירגיל את עצמו ללמוד בדרך גירסא אף על פי שבהתחלה אינו מבין שום טעמי המצוות, וטעם הסברא שבגמרא שלומד בה וכו׳, אף על פי כן שימשיך לגרוס פסוק אחר פסוק, משנה אחר משנה, פרק אחר פרק, דף אחר דף, מסכת אחר מסכת, עד שיזכה אחר כך להרגיש את המתיקות של התורה ויתחיל להבין מה שלומד. וזה מה שרש״י הקדוש אומר ״אם בחקתי תלכו״? שתהיו עמלים

בתורה! כי בהתחלה לפני שזוכים להרגיש את הטעם הנפלא צריכים ללמוד בדרך 'בחקותי' בדרך 'חק' בלי טעם, בעמל. ואחר כך זוכים להרגיש את הטעם הנפלא של התורה הקדושה.

וזהו הענין של התוכחה, כי באמת מהו כל הענין של 'התוכחה' האם זה סתם להפחיד בני אדם? וודאי שלא.

אז מהו באמת הענין של התוכחה? אלא באמת תוכחה הוא דבר טוב מאד, כמובא בדברי חכמינו הקדושים (תמיד כח.) רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם יאהב את התוכחות שכל זמן שתוכחות בעולם נחת רוח באה לעולם, טובה וברכה באין לעולם, ורעה מסתלקת מן העולם, שנאמר (משלי כד, כה) "וְלַמּוֹכִיחִים יִנְעָם וַעֲלֵיהֶם תָּבוֹא בִרְכַּת טוֹב", עיין שם. כי דייקא על ידי התוכחות זוכים להגיע ולהנות מהברכות. כי דייקא על ידי החושך זוכים להנות ולהבין מה זה אור, כי אם תיקח אדם שאף פעם לא ראה חושך בימיו, וכפי הטכנלוגיה של היום אפשר להבין את זה יותר בקלות, כי היום יש אור החשמ"ל, ואם תיקח איזה אדם שנולד בחדר מלא אור, ועדיין לא יצא אף פעם מהחדר שלו המלא אור לחוץ, ולא ראה מימיו את מציאות החושך שיש בלילה, אם תגיד לו שיש דבר כזה 'חושך', ואתה צריך להכיר טובה שאתה לא שמה ואתה נמצא רק באור, הוא לא יבין בכלל על מה אתה מדבר, ולא יכיר טובה ולא ידע להעריך כלל את האור שיש סביבו, כי עדיין לא ראה מימיו מה זה היפך מהאור, ואינו יודע מה היה יכול להיות מנת חלקו אם לא היה לו האור, ומאחר שאינו יודע מה זה חושך ממילא אינו יודע שצריך להעריך את המתנה הנפלא שיש לו אור, אבל הרגע שתוציא אותו החוצה לתוך חשכת לילה, ויתחיל להרגיש מה זה חושך, אזי תיכף ומיד ירצה לחזור אל האור ויתחיל להבין הערך של האור.

וזה מה שהיה אצל אדם הראשון שהיה לו אור שלשים ושש שעות, מאז שנוצר, היינו כל יום שישי ושבת קודש ביום ובלילה היה לו רק אור, והיה מאיר לו כל משך יום השבת, ולא ידע כלל מה זה חושך, ואיך שרק נעשה מוצאי שבת והשמש שקע נעשה לו חושך, ונפל עליו פחד גדול והיה מתיירא אולי מחמת חֶטְאוֹ נסתלק ממנו האור. עד שהקדוש ברוך הוא זימן לו שני אבנים והקישן זה בזה ויצאה האור. ואז הבין את ערך האור, והתחיל להודות להשם יתברך על החסד שעשה עמו שברא את המאורי האש, ושיש לו אור, ובירך עליה ברכה להקדוש ברוך הוא.

וכמו שצדיקים פירשו את הפסוק (קהלת ב, יג) "כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ", שדייקא "מִן הַחֹשֶׁךְ" זוכים להבין את חשיבות האור מה זה.

וזה גם הענין מה שרביז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן לא) שֶׁעִקַּר הִתְהַוּוּת הַנֶּפֶשׁ, הוּא עַל - יְדֵי הַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַכְסוּפִין שֶׁל אִישׁ יִשְׂרָאֵל אַחַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כָּל אֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ שֶׁהוּא נִכְסָף וּמִשְׁתּוֹקֵק וּמִתְגַּעְגֵּעַ לְהַגִּיעַ אֶל מַדְרֵגָה לְמַעְלָה מִמֶּנָּה, עַל יְדֵי הַכְסוּפִין אֵלּוּ נַעֲשֶׂה נֶפֶשׁ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב

(תְּהִלִּים פ"ד): "נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי", הַיְנוּ מַה שֶּׁאֲנִי נִכְסָף וְכָלֶה אַחַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִזֶּה בְּעַצְמוֹ נַעֲשֶׂה נַפְשִׁי. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בֵּיצָה ט"ז.) "וַיִּנָּפַשׁ" 'כֵּיוָן שֶׁשָּׁבַת וַי אָבְדָה נֶפֶשׁ'. הַיְנוּ שֶׁבְּתַחְלַת הַשַּׁבָּת שֶׁצָּרִיךְ לְקַבֵּל נֶפֶשׁ יְתֵרָה אָנוּ זוֹכְרִין מֵאֲבֵדַת הַנֶּפֶשׁ בְּחֹל, וְאוֹמְרִים: "וַיִּנָּפַשׁ", וַי אָבְדָה נֶפֶשׁ, וּמַתְחִילִין לְהִתְגַּעְגֵּעַ אַחֲרֶיהָ. וְעַל - יְדֵי - זֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁאָנוּ מִתְגַּעְגְּעִין אַחַר הַנֶּפֶשׁ, מִזֶּה בְּעַצְמוֹ נִתְהַוֶּה הַנֶּפֶשׁ הַיְתֵרָה, עַיֵּן שָׁם. כי דייקא על ידי שהאדם רואה ומתבונן איך נראים כשאין לך את השפע והאור והנשמה יתירה וכו', דייקא על ידי זה בא להכרה להבין הערך של הברכה והאור וכו' ועל ידי זה זוכה באמת לרכוש את הטוב והברכה וכו'.

וכן הוא בענין התקרבות אל רביז"ל כי אדם המקורב אל רבינו ז"ל, ובפרט כשנולד בתוך האור הזה, לא מבין איזה מתנה רביז"ל נתן לו, הוא לוקח את זה בקלות, וחושב שזה הולך ככה, כך הוא סדר העולם, וכך זה מגיע, אני לומד וכו', וזה דבר פשוט אצלו כל הלימודים של רביז"ל ובפרט הדרך הלימוד של רבינו ז"ל.

מתי אדם רואה באמת איזה אוצר יש לו? כשהוא רואה אדם אחר שאין לו כלום בחייו, אינו לומד ואינו מתפלל, אינו נוהג כמו שיהודי צריך להתנהג, אז רואה ומבין איזה עשיר הוא, ובתוך איזה אור גדול הוא נמצא, כדוגמת התינוק הנ"ל הנולד באור.

כי מסכן יש אנשים שנמצאים בתוך חושך גדול, ובפרט אם אדם גם נכנס בתוך פוליטיקה של שקר, ומוצא לעצמו מצוות לדבר על הזולת, וכל היום הוא רק עסוק עם אחרים, לברר מי נמצא באמת, ולהוכיח ולמחות שההוא לא נמצא באמת, ואתה לא נמצא באמת, וזה לא נמצא באמת, ומלבוש את הכל בהתורה והוא כאילו מקנא קנאת ה' ומדביק פשקווילים, ואינו חושב לרגע, האם כבר גמרתי עם עצמי? האם אצלי הכל בסדר? האם אני כבר עובד השם באמת? מסכן האיש הזה אינו ירא שמים עדיין וצדיק כלל, אדרבה הוא צבוע ושקרן, אפילו שעושה הצגה כאילו הוא יְרֵא שָׁמַיִם מֻרְבִּים וּמְקַנֵּא קְנְאַת ה', כי אם כל הראש שלך הוא איך לקבור את השני בלי להתחשב שאולי גם השני כוונתו לשם שמים, אזי אתה נמצא בשקר גדול. כי מֵילָא אם אתה לא רוצה לחיות חיים טובים, מי מכריח אותך, אבל לקבור את השני שרוצה להדריך את עם ישראל לחיות חיים נעימים, הכל מחמת שאינו מתנהג כפי הראש שלך, זה מראה לדעת שאתה נמצא בשקר גדול, ואתה כדוגמת התולעת הנמצא בתוך חזרת שהוא פרי מר מאד, וכשבאים ואומרים לו שיש פרי מתוק מאד הנקרא 'תפוח' בא ותאכל מהתפוח, התועלת עונה, לא! איני זז מהחזרת שלי, זהו הדרך שאני רגיל לדרוך בה, ומהפרי הזה אני אוכל, וזהו הפרי הכי טוב, אל תגיד לי לשנות את מנהגי! ואם תשאל אותו, הרי זה הדרך שלך ממרר לך את החיים, תצא מכאן, בא תאכל פרי מתוק! אבל הוא בְּשֶׁלּוֹ, לא, זה לא, אצלינו במשפחה בסביבה שלי נוהגים לאכול רק מרור וחזרת כל ימות השנה ערב ובוקר וצהריים, אל תהין לשנות את מנהגינו, זה נגד המסורה! איזה מסורה, זה הראש העקום שלך, אנחנו יש לנו תורה, ובתורתינו

הקדושה כתוב בדיוק מה כן ומה לא, אלא הסיבה למה האדם אינו רוצה לזוז מהמרור שלו הוא מפני שהוא מפחד לשנות את הרגלו שמורגל בה מקטנותו, ובאנגלית זה נקרא "פֶּער אֶף טְשֶׁענְדֶש" [פחד משינוי].

ובאמת אם אתה רוצה לחיות עם עצבות ומרה שחורה וכל מיני חומרות יתירות מי מפריע לך, אבל כשהשני בא ולומד עם אנשים איך לשמור את חוקי ומשפטי התורה בשמחה, בלי מרה שחורה רק עם חיות ושמחה וכו', למה אתה מתחיל לרדוף אותו וכו'.

וכבר אמר התנא (אבות פרק ה') מַחֲלֹקֶת שֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹ מַחֲלוֹקֶת קֹרַח וְכָל עֲדָתוֹ; ולכאורה אינו מן המובן מה זה הלשון "וכל עדתו"? 'קרח ועדתו' לא נאמר אלא 'וכל עדתו', מה זה הלשון "קרח וכל עדתו"? אלא הענין הוא, כי 'בתוך עדתו' בינם לבין עצמם גם כן היה מלא מחלוקת, כל אחד היה רב ומתקוטט עם השני ולא היו אחים בדעה כלל, וכן לא כתוב קרח עם משה אלא קרח וכל עדתו, כי משה רבינו לא היה רב עם אף אחד, מצדו לא היה שום מחלוקת, רק קרח ועדתו אצלם היה מחלוקת. כי באמת מי עושה מחלוקת, אדם שהוא ממורמר, ואינו שלם עם עצמו, הוא מוצא תמיד חסרונות אצל הזולת, כי מקודם הוא מוצא מלא חסרונות אצל עצמו, ואין הוא שבעי רצון עם נפשו, ואחר כך הוא רב עם אחרים, והכל בא מחמת שאינו שלום עם עצמו, כמו שכתב רבינו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן י"ד וסימן ל"ג) שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי מִינֵי שָׁלוֹם: יֵשׁ שָׁלוֹם בַּעֲצָמָיו, כִּי תְּחִלָּה צָרִיךְ אָדָם לִרְאוֹת שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בַּעֲצָמָיו, כִּי לִפְעָמִים אֵין שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ל"ח): "אֵין שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי חַטָּאתִי" וכו', ואחר כך זוכים גם לשלום הכללי, עיין שם. כִּי צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם. שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְשֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם לְכָל אָדָם בְּמִדּוֹתָיו, הַיְנוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְחֻלָּק בְּמִדּוֹתָיו וּבְמֹאַרְעוֹתָיו וכו', עיין שם. וכשאין האדם שלום עם עצמו, והוא אדם ממורמר, אזי הוא רב בבית, ואחר כך רב עם אחרים ועם כל מי שבא לו בדרך, כי הוא מסכן נרדף מעצמו, והאדם הזה מסכן עובר עליו כל מיני פחדים וּבֶהָלָה אֶת הַשַּׂחֶפֶת וְאֶת הַקַּדַּחַת מְכַלּוֹת עֵינַיִם וּמְדִיבַת נָפֶשׁ.... וְרָדַף אֶתְכֶם קוֹל עָלֶה נִדָּף וְנָסוּ מְנֻסַּת חֶרֶב וְנָפְלוּ וְאֵין רֹדֵף... וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו כְּמִפְּנֵי חֶרֶב וְרֹדֵף אָיִן... ובאנגלית זה נקרא כהיום 'אָה סִי דִי' (OCD), רק התורה הקדושה יש לו שמות יותר יפים לכל המחלות האלו.

ולכן אדם השומע התוכחות הללו, ורואה מה יש בעולם ואיך הוא היה יכול להיות נראה, אזי הוא מודה להקדוש ברוך הוא, שברוך השם אני איני נמצא בחושך ובשחפת וקדחת וכו' וכו', ויש לו שלום בעצמו ושלום עם כל העולם, ואפילו שאני עדיין לא אוחז בהמדריגות הכי עליונות, אבל לכל הפחות איני בשחפת, ועל ידי זה הוא מעריך את האור שיש לו מצד השני, כי דייקא מתוך החושך שהיה יכול להיות לו, הוא רואה את האור שיש לו. ומעריך את מה שיש לו.

ואזי להיפך "אם בחוקותי תלכו" אם כן תלכו בדרך התורה אזי התורה הקדושה מברך אותך "ונתתי שלום בארץ", וכמו שפירש רש"י, "ונתתי שלום" - שמא תאמרו הרי מאכל הרי משתה אם

אין שלום אין כלום תלמוד לומר אחר כל זאת 'ונתתי שלום בארץ' מכאן שהשלום שקול כנגד הכל וכן הוא אומר (ישעיה מה) עושה שלום ובורא את הכל.

וכדרך המובא מה"בעל שם טוב" הקדוש, (ה"תולדות" מביא את זה כמה פעמים), על המשנה (אבות פרק ה') אַרְבַּע מִדּוֹת בְּנוֹתֵנֵי צְדָקָה... "לֹא יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים - רָשָׁע"; שואל הבעל שם טוב איזו מדה זה? הרי האיש הזה אינו רוצה ואינו עושה, אזי איך הוא נמנה בין הנותני צדקה? עונה הבעל שם טוב, כי הנה כשאדם אחר רואה את מעשיו הגרועים של האיש הזה, אזי הוא לומד מוסר השכל מהקמצן הזה, ומתחיל לומר לעצמו "כמה גרוע הוא המעשה הזאת שהוא עושה, כמה מיאוס הוא המדה הזאת שאינו רוצה לתת וגם לא רוצה שאחרים יתנו" והאיש הרואה את מעשיו מתחיל לחשוב את גריעות המדה הזאת ומקבל על עצמו קבלה חזקה שאף פעם לא יתנהג כהאיש הזה, נמצא שהוא גרם להשני לתת צדקה בצורה יפה, בדיוק הפוך ממה שהוא עושה, נמצא שכמעט ויש לו עֲלֵיָה לנשמתו של הקמצן הזה. כי האדם השני למד ממנו מוסר השכל לא לעשות כמותו. כדוגמה הנ"ל שדיקא מתוך החושך בא האור.

וזה גם הענין מה שמסיימים בסוף הפרשה עם פרשת 'ערכין', אשר לכאורה אין זה מקומו, והיה יותר מתאים להכניס אותו אצל פרשת 'מטות' שמדברים מענין 'נדרים' וכו', אלא מכיון שאדם שומע את התוכחה יכול לחשוב לעצמו שהוא לא כלום, וישפיל את עצמו ויתחיל לומר לעצמו "אני לא שוה לכלום", אזי בא התורה ומגלה לנו אשר אין דבר כזה, כל אדם יש לו 'ערך', כל אדם יש לו את הערכין שלו, אפילו אם אתה מחזיק את עצמך לבהמה טמאה גם כן יש לה ערך שזה הענין של 'ערכין' שכל דבר יש לו ערך.

והנה אחר כך יש פרשת תמורה שכתוב בה "והיה הוא ותמורתו יהיה קודש", שזה גם לימוד חזק לאדם, שאפילו אם החלפת את רצונך מלהיות אדם כשר, הרצון שהיה לו מקודם נשאר קודש, וזה שווה ולא נאבד אף פעם.

וזה דייקא בסוף ספר ויקרא אשר מדובר בה כל עניני קדושה וטהרה [אשר כידוע הגר צדק מווילנא שהיארצייט שלו בשבועות התגייר ונהפך להיות יהודי אמיתי דייקא דרך הספר 'ויקרא', כי כל המורות שלו לא למדו אתו 'סדר ויקרא' כי חששו שיתגייר אם הוא ילמד כל עניני קדושה וטהרה, ולכן למדו אתו רק ארבעה סדרים 'בראשית' 'שמות' 'במדבר' 'דברים', עד שנתוודע לו שיש ספר ויקרא על ידי ששאל מיהודי אחד מרוב סקרנותו, הרי 'חומש' הוא מלשון 'חמשה', ואיפה הספר החמישי? וכששאל את היהודי גילה לו שיש 'ספר ויקרא' וביקש ממנו הגר צדק שילמד אתו, ודייקא על ידי זה נתגייר] ולכן כשאנו מסיימים את ספר ויקרא, יכול אדם לחשוב שכל הענין הזה של קדושה וטהרה להיות טהור וכו' זה לא בשבילי, כי אני איני שווה לכלום, לכן מראים לו בזה שאתה כן שוה, כל אחד ואחד יש לו ערך, ועיין ברש"י (דברי המתחיל 'עֶרְכְּךָ') שאומר "לא ידעתי מאיזה לשון הוא",

אבל באמת הלשון הוא שהערך בעצמו יש לו ערך, על ידי ההכרה שאתה מכיר בעצמך שיש לך ערך ואתה כן שווה, על ידי זה אתה מקבל ערך, ואתה נעשה באמת שוה.

וזהו גם הסמיכות של פרשת ערכין לסדר במדבר שבו מונים את ישראל, שבו מראים לדעת שכל אחד ואחד יש לו ערך, וכל אחד ואחד שווה וכל אחד יש לו חשיבות, ולכן מונים את ישראל להראות שכל יהודי ויהודי שווה, וכל יהודי יש לו מספר, ומתחשבים אתו, ולא משנה מה אתה חושב על עצמך אתה עדיין שוה ולא שייך לומר שאין אתה שוה לכלום, כי יהודי כן שוה, וכל יהודי מוסיף לחשבון.

וכמו שאמר פעם "תזהר שהקטנות שלך לא יכסה את הגדלות שלך".

וצדיקים פירשו את הגמרא 'קם **רבה ושחטה לרבי זירא**' שהגדלות שחט את הקטנות, כי בפורים שיש התגלות כזו זכו להשתמש במדת הגדלות ולהרוג את הקטנות.

וזהו גם הענין של התורה האחרונה הנאמר בליקוטי מוהר"ן, כי הנה אחרי כל המדריגות שרביז"ל מביא לנו יכול האדם לחשוב שזה אינו בשבילו, לכן מסיים רביז"ל את ספרו לקוטי מוהר"ן (בסוף לקוטי מוהר"ן על הפסוק "ויגבה לבו בדרכי ה'") שאדם צריך לדעת שגם הוא יכול להיות צדיק וחסיד, ושהאדם יחזק את עצמו עם הנקודות טובות שיש לו, ולומר לעצמו (תהלים פו, ב) "שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי", כי כן יש לי נקודות טובות, ואני כן חסיד, אני כן טוב וכו'.

וזהו **אם בחקותי** שתהיו עמלים בתורה, שזה בלי טעם, שהוא ענין הסדר דרך הלימוד של רבינו ז"ל, ללמוד אפילו בלי הבנה, וכן פירוש האור החיים הקדוש באחד מהפשטים שלו על 'אם בחקותי תלכי, היינו **בהדיבור**, היינו שידבר הרבה בתורה הקדושה על פי סדר דרך הלימוד. אזי יזכה לברכתו של הקדוש ברוך הוא 'אטייל עמכם בגן עדן'.

ואזי **ונתתי גשמיכם בעתם**, שתקבל את ההשפעה שלך בזמן הנכון, וכמו שפירש רבינו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן עו) על הפסוק "עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ", 'עיני כל' אליך ישברו, שלא תחשבו זה יעזור לי זה יעזור לי, אלא כל העין שלך יסתכל רק אל הקדוש ברוך הוא, עם בטחון חזק בו יתברך, אזי תזכה לקבל את ההשפעות שלך 'בעתם' דייקא. אף שהיה נגזר שיבא אליך בזמן אחרת, אבל בכל אופן "ואתה נותן להם וכו' בעתם", **בעתם** דייקא, כי דיקא על ידי שעיני כל אליך ישברו, שכולם מייחלים כל כולו רק אל הקדוש ברוך הוא, לכן דייקא ואתה נותן להם את אכלם בעתם, 'בעתם' דיקא, שתקבל את זה בזמן הנכון שאתה צריך לזה.

השם יתברך יזכינו להיות מקורבים אל צדיקים אמיתיים המכניסים בנו נעימות החיים, נעימות התורה, אמונה ברורה ומזוככת בו יתברך, ועל ידי זה נזכה לקבל את כל ההשפעות של רבינו ז"ל בעתו ובזמנו אמן ואמן.